Dienst Terugkeer en Vertrek
*Ministerie van Justitie en Veiligheid*

**Hoofdkantoor**
Directie Strategisch Advies en Juridische Zaken

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 164
2501 CD Den Haag
www.dtenv.nl

**Contactpersoon**
[redacted]
[redacted]@dtv.minvenj.nl

**Datum**
16 januari 2026

**Ons kenmerk**
----

# nota

Invoeringstoets Spreidingswet DTenV

Op 5 december 2025 heeft Directie Regie Migratieketen (DRM) de DTenV verzocht een invoeringstoets uit te voeren naar de effecten van de wet 'gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvang-voorzieningen', ook wel bekend als de spreidingswet. Voor u ligt het resultaat van deze invoeringstoets. Vanuit diverse invalshoeken hebben we de vragen uit uw opdrachtbrief bestudeerd. Hieronder ziet u het resultaat, uiteengezet in vier paragrafen.

Om onze ervaringen met de wet helder te krijgen, zijn er DTenV-interne gesprekken gevoerd met verschillende disciplines en regio's van de uitvoering en heeft er een data-analyse plaatsgevonden. Zoals beoogd in uw opdrachtbrief, is de invoeringstoets DTenV een beknopte schouw geworden op wat we hebben waargenomen in het opvanglandschap sinds de wet van kracht is.

## Bevindingen invoeringstoets Spreidingswet

### *1. Toenemende versnippering opvanglandschap inefficiënt voor terugkeerproces.*

Op basis van onze data blijkt het aantal centra sinds de komst van de spreidingswet sterk gegroeid. Zo telden wij eind 2023 nog 140 opvanglocaties, ondertussen bestaan er 239 locaties waar de caseload van DTenV gehuisvest is. Deze groei en versnippering betreft veelal kleinschalige opvang en er is sprake van versnippering van het opvanglandschap. Dit effect is veelvuldig benoemd in de eerdere impactanalyses, in nota's en tijdens diverse gremia en als verwacht risico ter sprake gekomen.

In sommige provincies liggen deze locaties sterk verspreid ten opzichte van elkaar[1]. Dit zorgt voor veel reistijd en leidt daarmee tot een inefficiënte inzet van het DTenV-personeel. Wanneer locaties dichter bij elkaar liggen, dan wel dichtbij een regulier AZC (vaste voorraad COA), is de impact op efficiëntie van het werk van de DTenV beperkter.

[1] Bijvoorbeeld Noord Brabant en Zuid Holland.

## 2. *Tijdelijk (nood)karakter van nieuwe opvanglocaties belastend voor terugkeerproces.*

De toename aan locaties betreft voor een groot deel tijdelijke noodlocaties (hierna: NO)[2]. Dit was niet als zodanig voorzien, mede omdat de wet juist ten doel had (crisis)noodopvang te voorkomen. Deze tijdelijke en vaak relatief kleinschalige opvang heeft meerdere negatieve effecten op de taakuitvoering van DTenV:

*NO vaak ondermaatse kwaliteit*

- Omdat tijdelijkheid inherent is aan NO, blijven (grote) investeringen aan het vastgoed vaak uit, wat leidt tot suboptimale werkomstandigheden voor de DTenV. Deze kunnen bestaan uit bijvoorbeeld een gebrek aan veilige spreekkamers, loketfunctie, of vluchtwegen. Om desondanks vertrekgesprekken te kunnen voeren met vertrekplichtige bewoners in NO, zet DTenV indien mogelijk de volgende alternatieven in[3]:
    - uitnodigen op een naburig regulier AZC
    - uitnodigen op naburige politiebureaus
    - inzet van onze hoorbussen, die specifiek voor situaties als deze zijn ontwikkeld.

  Wel kennen deze alternatieven hun beperkingen, het is niet altijd mogelijk ze in te zetten[4].

*IBS op NO soms bewerkelijk*

- Op de NO is het vaak onmogelijk om IBS te organiseren. Dit kan aan praktische belemmeringen liggen, zoals vastgoed wat zich slecht leent voor een staande houding. Vaak ligt het aan de samenwerking met externe partijen, zoals gemeenten (en derden). Bij sommige tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO) locaties ontstaat na veel overleg uiteindelijk ruimte. Echter, als de samenwerking op stoom komt, dan sluit het centrum ondertussen alweer.

*Frequentie openen/sluiten zorgt voor op-afschaal uitdagingen*

- Aansluitend op het vorige punt kan worden gesteld dat er frequent NO-locaties openen en sluiten, waardoor er sprake is van een knipperlicht situatie. De DTenV moet deze constante ontwikkelingen volgen en ad hoc snel opschalen en afschalen. Dit leidt tot diverse uitdagingen zoals in de punten hierboven geschetst. Wanneer een bepaalde provincie veel vaste voorraad locaties kent, kan de DTenV succesvol anticiperen op deze volatiliteit omdat DTenV in deze regio's structureel al goed present is. Als zich in een provincie minder vaste voorraad locaties bevinden, is het een stuk bewerkelijker en soms onmogelijk om op korte termijn voldoende FTE vrij te maken om vertrekplichtige vreemdelingen binnen de gestelde termijnen te spreken, met tijdelijke achterstanden tot gevolg.

---

[2] Ongeveer 2/3 van de COA locaties betreft Noodopvang: https://www.coa.nl/nl/lijst/capaciteit-en-bezetting

[3] Sinds maart 2024 is de Dublin Overdracht locatie te Gouda in werking getreden. Hiermee is er d.m.v. overplaatsing een alternatief gecreëerd voor een specifieke kansarme doelgroep.

[4] Te denken valt aan geen naburige centra, geen geschikte ruimtes beschikbaar op politiebureaus, geen geschikte parkeerplek ect.

**Hoofdkantoor**
Directie Strategisch Advies en Juridische Zaken

**Datum**
16 januari 2026

**Ons kenmerk**
----

### *3. Exploitatie door derden*

We zien dat volledige exploitatie door Gemeenten geen vlucht heeft genomen. De eerder benoemde risico's (toezicht, overeenkomsten, informatiedeling) zijn daarmee niet aan de orde.
Wel zijn er hybride situaties, zoals de TGO en sinds enkele maanden de duurzame gemeentelijk opvang (DGO, Pilot). DTenV heeft eind 2025 een eerste informele schouw uitgevoerd op de DGO's en gekeken hoe de samenwerking uit de verf komt. Ook is gekeken naar de TGO's die eenzelfde ambitie hebben:

- Op basis van de schouw bleken de ervaringen met de huidige drie DGO's overwegend positief. Na een periode van investeringen in de onderlinge relaties, verloopt de samenwerking goed. Ontruimingen vinden plaats en IBS is in beginsel mogelijk. Het veiligheidsniveau van de spreekkamers is daarentegen nog wel een aandachtspunt, al zijn er diverse bouwplannen om dit te verbeteren. Voor veilige gesprekvoering wordt nu nog vaak uitgeweken naar naburige AZC's, politiebureaus of de hoorbus.
  Ook uit de gesprekken ten behoeve van deze invoeringstoets bleek dat de DTenV-investeringen in externe partners op sommige plekken in het land uiteindelijk vruchten afwerpen en de samenwerking soepel verloopt. Dit betreft tot nu kleine gemeenten.

- De andere (TGO) centra kennen eenzelfde problematiek, maar zoals bij punt 2 benoemd, niet alle TGO's willen meewerken aan staande houdingen. Ook ontbreken soms cruciale processen zoals de meldplicht, waardoor bijvoorbeeld onduidelijk is of er ontruimd wordt zodra dit aangewezen is.

- Net zoals in reguliere AZC's is bij het TGO-DGO model de COA-casemanager het voornaamste aanspreekpunt voor de DTenV aangaande de terugkeercaseload. Echter, zodra er onvoldoende capaciteit is bij het COA om de TGO's en DGO's goed te bemannen, kan DTenV niet altijd voortvarend te werk gaan omdat niet alle vreemdelingen gerelateerde informatie met de externe beheerders gedeeld of besproken mag worden en liggen privacy-issues op de loer.

### *4. advies*

Gelet op de bovenstaande benoemde bevinden verzoekt DTenV om te blijven zoeken naar mogelijkheden in de regelgeving om te komen tot grotere en structurele dan wel meerjarige centra. Zoals bekend zou een concentratie van evident kansarmen op een grotere deugdelijke locatie van grote waarde zijn voor de effectiviteit en efficiëntie van het terugkeerproces.

Namens het directieteam

[redacted]
[redacted] *Dienst Terugkeer en Vertrek*